

การสื่อสารอารมณ์ขั้นที่สะท้อนการเลือกปฏิบัติในสังคมไทย

วันที่รับบทความ: 30 เมษายน 2562 / วันที่แก้ไขบทความ: 13 พฤศจิกายน 2562 / วันที่ตอบรับบทความ: 16 มีนาคม 2563

ปองปรารณ สุนทรภัสร์

บทคัดย่อ

บทความวิชาการเรื่องนี้มีเนื้อหาเกี่ยวกับการสื่อสารอารมณ์ขั้นของคนไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) วิเคราะห์วิจารณ์การใช้มุกตลกที่สะท้อนการเลือกปฏิบัติต่อผู้อื่นในสังคมไทย ซึ่งเป็นเรื่องที่คนทั่วไปมองข้ามได้แก่ มุกตลกสรีระร่างกาย มุกตลกเรื่องเพศ และมุกตลกเหยียดชาติพันธุ์ (2) สร้างความตระหนักรู้กับสังคมว่าการสร้างมุกตลกเข้าขั้นบางประการเป็นการผลิตซ้ำค่านิยมการเหยียดเพศ ดูถูกหรือสบประมาทชนกลุ่มน้อย ละเมิดต่อบรรทัดฐานทางสังคมของผู้ฟัง หรืออาจถือเป็นการคุกคามอย่างหนึ่ง ผู้เขียนชี้ให้เห็นว่ามุกตลกสรีระร่างกาย เพศ และชาติพันธุ์นี้ อาจสร้างความขุ่นเคืองให้กับผู้ฟังหรือเป็นการทำร้ายจิตใจผู้อื่น ดังนั้น สังคมไทยพึงร่วมกันสร้างความตระหนักรู้ในหลักการสากลที่สำคัญ ได้แก่ การเลือกปฏิบัติ การเหยียดผู้อื่นโดยมีพื้นฐานที่รูปลักษณ์ทางกายภาพ และการคุกคาม ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจว่าการสร้างมารยาททางสังคมใหม่เกี่ยวกับการเล่นมุกตลกไม่ใช่การจำกัดเสรีภาพของการสื่อสาร แต่เป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นว่าสมาชิกในสังคมเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคล

คำสำคัญ: อารมณ์ขั้น, ตลก, การเหยียด, การเลือกปฏิบัติ, การเหยียดรูปลักษณ์

Humor communication that reflects discrimination in Thai society

Received: April 30, 2019 / Received in revised form: November 13, 2019 / Accepted: March 16, 2020

Pongprad Soonthornpasuch

Abstract

This article is about the humor communication of Thai people. The first objective is to analyze and review the issue of using jokes that reflect discrimination in Thai society, which is commonly overlooked, i.e., bodily jokes, sexual jokes, and racism jokes. The second objective is to create social awareness on negative humors. Some humor communication is the reproduction of sexism value, insulting the minority, violating listener's social norms, or it may be considered some forms of harassment. The author points out that bodily jokes, sexual jokes, and racism jokes may be offensive to the audience or hurt one's feeling. Therefore, Thai society should create awareness on significant international principles, including discrimination; discrimination based on physical appearance or lookism; and harassment. In order to understand that creating new social etiquette about making joke is not a limitation of communication freedom, but respecting the rights and dignity of a person.

Keywords: Humor, Joke, Discriminate, Discrimination, Lookism

บทนำ

อารมณ์ขัน หมายถึง แนวโน้มที่จะได้สัมผัสหรือแสดงออกถึงสิ่งที่น่าขบขันและตลกขบขัน ซึ่งมักจะมาพร้อมกับการตอบสนองทางอารมณ์และการแสดงออกของพฤติกรรมทางเสียง เช่น หัวเราะและยิ้มแย้ม (Chen and Martin, 2007; Martin and Ford, 2018) การแบ่งปันอารมณ์ขันของตนให้คนรอบข้างเป็นธรรมชาติของมนุษย์หลายคนมองหากุ่แท้ที่เป็นคนมีอารมณ์ขันซึ่งจะเป็นคุณสมบัติของคู่ครองในอนาคตประการหนึ่ง อารมณ์ขันทำให้มนุษย์มีความสุข ช่วยลดความเครียดมีผลดีต่อสุขภาพทำให้อายุยืน วัลลภ ปิยะมโนธรรม (2562) ประธานคณะกรรมการตัดสินการประชันที่สุดของเสียงหัวเราะที่จัดโดยพิพิธภัณฑทร์ปัสย์ (ประเทศไทย) กล่าวว่า ผลดีของการหัวเราะอย่างถูกวิธีช่วยให้เกิดความมั่นใจมากยิ่งขึ้น การหัวเราะจะช่วยบรรเทาโรควิตกกังวล โรคย้ำคิดย้ำทำ โรคระแวง โรคซึมเศร้า ช่วยให้มีความมั่นใจขึ้น มีอารมณ์หนักแน่นขึ้น นอกจากนี้ ยังช่วยผ่อนคลายเส้นประสาทต่าง ๆ เนื่องจากการหัวเราะหมายถึงการปล่อยเสียงออกมาจากร่างกายไม่ว่าจากปาก คอ อก ท้อง ซึ่งจะช่วยให้เส้นประสาทอ่อนตึงลงได้ ร่างกายจะลดความตึงเครียดของเส้นประสาท การหัวเราะยังเป็นอีกสิ่งหนึ่งซึ่งจะทำให้มีสุขภาพดี อย่างไรก็ตาม Beeman (2000) และ Scarpetta & Spagnolli (2009) เห็นว่าความสามารถในการสร้างอารมณ์ขันไม่ถือว่าความสามารถพิเศษ หรือเรียกว่าเป็นพรสวรรค์แต่อย่างใด เพราะใคร ๆ ก็สามารถใช้ถ้อยคำหรือแสดงพฤติกรรมให้ผู้อื่นหัวเราะได้ เมื่อผู้สื่อสารเข้าใจตรงกันว่าสิ่งที่สื่อสารกันอยู่นั้นเป็นการกระตุ้นอารมณ์ขัน และทำให้เปล่งเสียงหัวเราะออกมา กล่าวคือ เมื่อผู้พูดหรือผู้เล่าเรื่องตลกเพื่อต้องการกระตุ้นอารมณ์ขันของผู้ฟัง หากผู้ฟังรับรู้ถึงอารมณ์ขันที่ผู้พูดต้องการจะสื่อก็จะตอบกลับอารมณ์ขันด้วยเสียงหัวเราะ ซึ่งก็เกิดขึ้นได้ในชีวิตประจำวันของผู้ที่ไม่ว่าจะอยู่ในเพศ วัย สถานะทางสังคมใด

สิ่งที่ทำให้มนุษย์หัวเราะมีมากมายและแตกต่างกันออกไปในแต่ละสังคมวัฒนธรรม นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2539) เคยกล่าวไว้ว่า “ตลกเป็นสากลเพราะใครที่ไหน ๆ ก็ชอบหัวเราะกันทั้งนั้น แต่ความจริงแล้วตลกเป็นเรื่องที่สังกัดกับวัฒนธรรมอย่างยิ่งที่เดียว ต่างคนต่างขำ และจุดที่ลึกลับที่สุดของความขำนั้นเป็นเรื่องของใครของมัน แลกเปลี่ยนกันไม่ได้” เรื่องบางเรื่องบางคนคิดว่าตลกแต่อาจไม่ตลกเลยสำหรับคนบางคน บางสถานการณ์การสื่อสารเรื่องตลกที่ไม่สอดคล้องกับภูมิหลังของผู้ฟังอาจส่งผลกลับเป็นได้

บทความเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ

(1) วิเคราะห์วิจารณ์ต่อประเด็นการใช้มุกตลกที่สะท้อนการเลือกปฏิบัติ หรือการเหยียดผู้อื่นในสังคมไทยซึ่งเป็นเรื่องที่คนทั่วไปมองข้าม ได้แก่ มุกตลกสรีระร่างกาย มุกตลกเรื่องเพศ และมุกตลกเหยียดชาติพันธุ์

(2) สร้างความตระหนักรู้กับสังคมให้เท่าทันหลักการสิทธิมนุษยชนก่อนสร้างมุกตลกที่เป็นการละเมิดผู้อื่น ได้แก่ การเหยียดหยามหรือการเลือกปฏิบัติ (discriminate/discrimination) การเหยียดผู้อื่นโดยมีพื้นฐานที่รูปลักษณ์ทางกายภาพภายนอกหรือการเหยียดรูปลักษณ์ (lookism) และการคุกคาม (harassment)

แน่นอนว่าการสื่อสารอารมณ์ขันมีผลทั้งด้านบวกและด้านลบ อารมณ์ขันมีสองประเภท คือ อารมณ์ขันเชิงบวกและอารมณ์ขันเชิงลบ อารมณ์ขันเชิงบวกมีผลทางสร้างสรรค์ เช่น ช่วยผ่อนคลายความตึงเครียด ในที่ทำงาน ช่วยลดความก้าวร้าว ส่วนอารมณ์ขันเชิงลบ เป็นการใช้อารมณ์ขันในทางที่ไม่เหมาะสม ทำให้ผู้อื่นเกิดความอับอายหรือความขุ่นเคืองขึ้นได้ แต่ในบทความนี้ใช้กรอบแนวคิดของหลักการสิทธิมนุษยชน และจรรยาบรรณในการสื่อสารมาวิเคราะห์การใช้อารมณ์ขันของคนไทย ในมิติที่ส่งผลเป็นการทำลายสัมพันธ์มากกว่าการสร้างสัมพันธ์ภาพ เพื่อให้ผู้สื่อสารรู้จักให้เกียรติในการหยอกล้อผู้อื่น และหลีกเลี่ยงกลวิธีสื่อสารอารมณ์ขันที่จะสื่อออกมาในรูปแบบของการเลือกปฏิบัติและกดทับกลุ่มคนอื่นในสังคม

อารมณ์ขัน

ในพจนานุกรมภาษาไทยให้ความหมายของคำว่า “อารมณ์ขัน” ว่าหมายถึงลักษณะนิสัยที่มักเห็นเรื่องต่าง ๆ เป็นเรื่องขบขัน (น.) : อากาที่เปล่งเสียงออกมาเมื่อรู้สึกขบขันหรือมีความรื่นเริง (ก.) โบราณใช้ว่า หัวเราะ หรือหัวร่อ ปัจจุบันมักใช้ว่า หัวเราะ สำหรับพจนานุกรมอังกฤษเป็นไทยของ สอ เสถบุตร มีความหมายที่เกี่ยวกับอารมณ์ขันอยู่หลายคำ อาทิ fun (n) funny (a) สิ่งขบขัน เรื่องขบขัน ความขบขัน สนุกสนาน น่าขัน ขี้ตลก พิลึก พิกล และ humor/humour (n. vt) นิสัยชอบความขบขัน ข้อขบขัน อารมณ์ขัน ทำให้อารมณ์ดี

ที่มาของอารมณ์ขันนั้น เมื่อครั้งมนุษย์ยังไม่มีภาษาเขียนมีแต่ภาษาพูด อารมณ์ขันของคนยุคนั้นอาจจะเกิดขึ้นแล้วก็ได้ แต่เมื่อยังไม่มีภาษาเขียนจึงไม่มีการบันทึกให้ลูกหลานได้ค้นคว้า แต่ถึงไม่มีภาษาเขียนเป็นอักษรมนุษย์ก็มีภาพ ดังที่ได้เห็นจากภาพเขียนบนผนังถ้ำซึ่งเรียกว่า cave art ซึ่งจากการสำรวจพบว่ามีอยู่แทบทุกมุมโลก แต่นักโบราณคดี นักมานุษยวิทยา มักแปลความหมายในภาพเป็นงานวิชาการมากเกินไป ทั้งที่บางภาพอาจบันทึก

เรื่องราวที่เป็นเรื่องขบขันก็ได้ (จุลศักดิ์ อมรเวช, 2542) อารมณ์ขันทำให้โลกสดชื่น นำรื่นรมย์ บุคคลที่มีอารมณ์ขันจะมีเสน่ห์และสามารถสร้างบรรยากาศให้ครึกครื้น สนุกสนานเป็นกันเอง โดยเฉพาะในภาวะปัจจุบัน สังคมส่วนใหญ่ตกอยู่ในภาวะเคร่งเครียดเอาจริงเอาจังอย่างมาก การมีอารมณ์ขันจึงกลับมามีบทบาทสำคัญและจำเป็นมากยิ่งขึ้น เพื่อชดเชยกับปัญหาดังกล่าว อารมณ์ขันก็ได้ถูกนำมาใส่ไว้ในรูปแบบของฮาขำขัน (jokes) ทั้งที่เป็นเรื่องให้อ่านและรูปการ์ตูนให้ชม เป็นการสนองความต้องการแก่ผู้บริโภคโดยไม่มีข้อจำกัดเรื่องเวลาและสถานที่ (เกษศิริพันธ์ ศรีวราพิพัฒน์กุล, 2552)

เรื่องตลก

“อารมณ์ขัน” (humor) เป็นธรรมชาติอย่างหนึ่งของมนุษย์ ส่วน “เรื่องตลก” (joke) เป็นผลผลิตทางวัฒนธรรมทำหน้าที่สะท้อนภาพในแต่ละสังคม และในแต่ละยุคแต่ละสมัย กล่าวได้ว่า humor เป็นการตอบสนอง joke เป็นสิ่งเร้าให้ตอบสนอง การศึกษาตลกไทยและตลกเทศจึงมีมุมมองทั้งความเหมือนที่เป็นสากลและความแตกต่าง ในการศึกษาเชิงข้ามวัฒนธรรม (cross cultural study) ตัวอย่างวัฒนธรรมการสื่อสารเรื่องตลกที่เหมือนกันทั้งตลกไทยและตลกเทศ ตัวอย่างแรกคือ การวิเคราะห์องค์ประกอบของเรื่องตลก ประเด็นที่นำมาวิเคราะห์ร่วมกันในทุกวัฒนธรรมคือ วัตถุ (objects) เนื้อหา (contents) และรูปแบบหรือการใช้เทคนิค (forms or technics) ที่นำมาสร้างเรื่องตลก ตัวอย่างที่สอง ในหลาย ๆ วัฒนธรรม บางเรื่องบางอย่างถูกมองว่ามีความสำคัญหรือจริงจังเกินไปที่จะนำมาสร้างเป็นเรื่องตลก (เช่น การนำวัตถุศักดิ์สิทธิ์มาเป็นเรื่องตลก) ตัวอย่างที่สาม ในสังคมส่วนใหญ่มักจำกัดการเล่าเรื่องตลกสองแง่สองงามของสามีภรรยาให้เด็กเล็กฟัง แต่ในทางตรงข้ามก็มีบางเรื่องที่นิยมนำมาเป็นมุกตลกเหมือน ๆ กันในหลาย ๆ ประเทศ (เช่น การนำแบบแผนของระบบภาษามาล้อเลียน) ส่วนตัวอย่างวัฒนธรรมการสื่อสารเรื่องตลกที่ต่างกัน เช่น ในบางสังคม ในโอกาส/สถานการณ์ (เช่น งานศพ) การเล่าเรื่องตลกถือเป็นเรื่องไม่สมควร ในขณะที่บางสังคมเรื่องตลกถูกนำมาใช้เพื่อทำลายบรรยากาศของความโศกเศร้า

ตลกเทศ

นักวิชาการตะวันตกพยายามอธิบายเรื่องตลกและอารมณ์ขันกันมากมาย ในปัจจุบันยังไม่มีความเห็นพ้องกันว่าทฤษฎีใดครอบคลุมมากที่สุด ที่มาของเรื่องตลกและอารมณ์ขันสามารถอธิบายได้โดยมากกว่าหนึ่งทฤษฎี อาทิ Richard F. Taflinger (1996) อธิบายว่า “เรื่องตลกคือสิ่งที่

ทำให้เราหัวเราะออกมาได้” Taflinger ได้ทำการศึกษาถึงพื้นฐานเกี่ยวกับเรื่องตลกที่ทำให้คนเราหัวเราะออกมาและสรุปเป็นแก่นแท้ 6 ประการสำหรับการทำให้บางสิ่งเป็นเรื่องที่ขบขัน คือ

1. ต้องเป็นสิ่งที่เรียกร้องการใช้ความคิดสติปัญญามากกว่าการใช้อารมณ์ความรู้สึก
2. ต้องเป็นเรื่องกลไกปฏิบัติอัตโนมัติ
3. ต้องเป็นเรื่องของมนุษย์ที่มีมาแต่กำเนิด โดยสามารถเตือนเราให้ระลึกถึงเกี่ยวกับความเป็นมนุษย์ได้
4. ต้องเป็นบรรทัดฐานทางสังคมที่ยอมรับกันชุดหนึ่งซึ่งผู้อ่าน/ผู้ฟังมีความคุ้นเคย ไม่ว่าจะโดยผ่านชีวิตประจำวัน หรือการเตรียมขั้นมาของนักเขียน/ผู้เล่า ในเนื้อหาที่แสดงออกมาก็ได้ และบรรทัดฐานเหล่านั้นได้ถูกฝ่าฝืน

5. ต้องเป็นสถานการณ์และองค์ประกอบต่าง ๆ (ท่าทีของพฤติกรรมและคำพูด) ที่ไม่สอดคล้องหรือเหมาะสมกับสภาพแวดล้อม หรือไม่สัมพันธ์กันกับบริบทนั้น ๆ

6. ต้องถูกรับรู้โดยผู้สังเกตการณ์ในฐานะที่ไม่เป็นภัยอันตรายใด ๆ หรือสร้างความเจ็บปวดต่อผู้มีส่วนร่วม

ในแก่นข้อที่ 4 นั้นเป็นประเด็นที่สำคัญในบทความนี้ กล่าวคือ เรื่องตลกจะตลกหรือไม่ขึ้นกับบรรทัดฐานของสังคม มีหลายครั้งที่คนที่ได้ยินเรื่องตลกไม่สามารถรู้สึกตลกไปด้วยได้ทั้งนี้เพราะพวกเขาไม่รู้หรือไม่เข้าใจบรรทัดฐานทางสังคมนั่นเอง นี่เป็นเหตุผลที่ว่าทำไมเราจึงไม่สามารถอธิบายได้ถึงเรื่องตลกเรื่องหนึ่ง เพราะการที่เราสามารถจะอธิบายมันได้แรกสุดเลยนั้นเราจะต้องชี้แจงถึงบรรทัดฐานทางสังคมนั้นได้ ต่อจากนั้นก็แสดงให้เห็นว่ามันได้ถูกฝ่าฝืนกฎอย่างไร การอธิบายนั้นจะยกยอความไม่ลงรอยกันออกไปโดยแสดงให้เห็นภาพว่า มันทำงานภายในบรรทัดฐานต่าง ๆ เรื่องตลกของคนไทย และเรื่องตลกของประเทศ อื่น ๆ จึงต่างกัน เพราะบรรทัดฐานสังคมที่แตกต่างกัน

เกี่ยวกับบรรทัดฐานต่าง ๆ ของสังคมนี้ยังใช้อธิบายด้วยว่า ทำไมเรื่องขบขันบางเรื่องจึงพ้นจากความเข้าใจ (ตลก) ไปแล้ว ละครตลกและเรื่องโจ๊กอาจจะล้ำสมัยไปได้ สมเกียรติ ตั้งนโม (2551) วิพากษ์ถึงสังคมอเมริกันว่า ละครตลกสมัยต้น ๆ ของ Neil Simon (ซึ่งเป็นนักเขียนบทละครอเมริกันยอดนิยมที่สุดในครึ่งศตวรรษที่ 20) หลาย ๆ เรื่องขึ้นอยู่กับอย่างมากกับทัศนคติทางสังคมของยุคสมัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างชายหญิง ในระยะแรกเรื่องตลกเกี่ยวกับบรรทัดฐานทางเพศของสังคมมีลักษณะมีอคติทางเพศต่อผู้หญิง แต่อย่างไรก็ตาม บทบาทและท่าทีในเรื่องเพศได้แปรเปลี่ยนไปค่อนข้างมากนับตั้งแต่ปี ค.ศ. 1961 เป็นต้นมา ยกตัวอย่างเช่น ในเรื่อง Come

Blow Your Horn และเรื่องขบขันในตัวละคร Alan Baker ก่อนข้างจะเป็นไปในลักษณะมีอคติทางเพศต่อผู้หญิงและเรื่องเพศ แต่ปัจจุบันนี้เรื่องดังกล่าวถือว่าเป็นเรื่องที่ไร้รสนิยมมากกว่าเรื่องที่จะทำให้คนหัวเราะออกมาได้ ประเด็นนี้สะท้อนให้เห็นว่า ในยุคหนึ่งสังคมใช้เรื่องเพศสร้างความขบขัน แต่ในยุคปัจจุบันเรื่องเพศกลายเป็นเรื่องไร้รสนิยมและเสี่ยงต่อการถูกตำหนิจากสังคม

โดยที่ทุกสังคมย่อมมีระบบการควบคุมทางสังคมที่ต่างกัน มีกลวิธีในการควบคุมเพื่อให้คนในสังคมมีความสัมพันธ์อันดีต่อกันอื่น ๆ สังคมจะมีการสั่งสอนคนรุ่นต่อรุ่น ด้วยวิธีการสื่อความหมายต่าง ๆ กลวิธีในการควบคุมสั่งสอนรูปแบบหนึ่งที่น่าสนใจ คือ การใช้อารมณชั้นในการควบคุมสังคม โดยอารมณชั้นสามารถใช้เป็นกลอุบายในการควบคุมพฤติกรรม ตลอดจนความรู้สึกนึกคิดของคน การนำเรื่องจริงมาล้อเลียนจะทำให้เรื่องจริงดังกล่าวได้รับผลกระทบ เช่น การล้อเลียนทางการเมือง เรื่องตลกที่ลดความน่าเชื่อถือของบุคคล ซึ่งกลายเป็นเครื่องมือในการลดอำนาจ ลดบทบาท ลดสถานภาพหรืออำนาจของคน ๆ นั้นให้ต่ำลง ตลกจึงเป็นเครื่องมือหนึ่งในการต่อสู้ทางการเมืองหรือเครื่องมือในการต่อสู้ทางชนชั้น (ปฐม ทรัพย์เจริญ, 2550) อารมณชั้นหรือเรื่องตลกจึงสามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์สังคมได้ ไม่ว่าจะเป็นบริบททางสังคม แนวคิดค่านิยม วิธีการดำเนินชีวิต แนวคิดทางสถาบันศาสนา ความขัดแย้งทางสังคม การเมือง เศรษฐกิจ วัฒนธรรม แนวคิดสภาพของคนชนบทในสังคมเมือง ตลกของแต่ละประเทศจึงสะท้อนบรรทัดฐาน ค่านิยมในประเทศนั้น ๆ

ตลกไทย

สยาม เจริญอินทร์พรหม (2553) วิเคราะห์มุกตลกที่นำมาสร้างภาพยนตร์ตลกไทยร่วมสมัยที่ทำให้คนหัวเราะได้ ซึ่งมีความหลากหลาย เช่น การล้อเลียนและเสียดสี การสร้างความเหนือกว่าและต่ำกว่า การพูดหรือแสดงความคิดเห็นที่น่าหัวเราะ บุคลิกตัวละครที่ผิดแปลกไปจากรูปแบบที่ควรจะเป็น การสร้างความเอะอะโครมคราม การใช้ภาษาชาวบ้านหรือการบ่นคำด้วยถ้อยคำรุนแรง แต่อย่างไรก็ตาม อารมณชั้นที่ทำให้คนไทยหัวเราะต้องมีเงื่อนไขที่สำคัญคือ ง่ายและไม่คิดมาก เพื่อให้ผู้ชมสามารถตลกได้ในทันที เช่น การตีหัวด้วยถาดแล้วมีเสียงดัง การชมภาพเข้าไปใกล้ใบหน้าคนตาเหล่ ซึ่งผู้ชมไทยจะเกิดอารมณ์ขันกับการเจ็บตัวและความผิดปกติดังกล่าวในทันที ซึ่งลักษณะดังกล่าวอาจมีสาเหตุมาจากสภาพสังคมไทยในปัจจุบันที่ผู้คนต่างมีความเครียดและมีความเร่งรีบในการใช้ชีวิต ความต้องการความบันเทิงแบบง่าย ๆ ไม่ต้องคิดอะไร

มาก เพื่อตอบสนองความต้องการให้เข้าใจง่ายที่สุด อาจเป็นความบันเทิงที่ผู้คนทั่วไปในสังคมไทยเรียกร้องและต้องการ ซึ่งหากเปรียบเทียบกับทฤษฎีของ Taflinger แล้ว ในแก่นแท้ของเรื่องขบขันข้อที่ 1 ที่กล่าวว่า เรื่องตลกต้องเป็นสิ่งที่เรียกร้องการใช้ความคิดสติปัญญามากกว่าการใช้อารมณ์ความรู้สึก คุณจะไม่ตรงกับตลกที่ทำให้คนไทยหัวเราะที่ต้องมีเงื่อนไขที่สำคัญคือ ง่ายและไม่คิดมาก

ในทางจิตวิทยาอารมณชั้นมีความสำคัญต่อมนุษย์ทั้งในแง่ต่อบุคคลและสังคมหลายประการ เช่น เป็นการละเล่นทางปัญญาชนิดหนึ่ง ช่วยรวมกลุ่มสมาชิก ลดความตึงเครียดของข้อห้ามของสังคม ใช้เสียดสีวิพากษ์วิจารณ์สังคม เป็นกลไกป้องกันความกลัวและวิตกกังวล นอกจากนั้นแล้ว อารมณชั้นยังใช้เป็นเครื่องมือตอบโต้ผู้มีอำนาจเหนือกว่าด้วย ตัวอย่าง ตลกคาเฟ่ของไทยหรือนักแสดงตลกชาวอิสานมักจะขายความบันเทิงผ่านชีวิตประจำวันใกล้ตัว มีการเสียดสีล้อเลียน ใช้การแสดงและถ้อยคำพูดที่ถือเป็นการเล่นที่ไม่มีน้ำหนักร แต่ภายใต้สถานการณ์เช่นนั้น พวกเขาได้รับสิทธิพิเศษให้พูดได้แทบทุกเรื่องโดยไม่มีใครถือสา คำพูดของตลกถือเป็นการบ้าบอเหลวไหลไม่ใช่คำวิจารณ์ แต่แท้จริงแล้วพวกเขาวิจารณ์ในรูปแบบการเสียดสีโดยไม่มีใครคิด หากเป็นสถานการณ์ทั่วไปคนอื่นไม่สามารถพูดได้ แต่เหล่าตลกคาเฟ่สามารถพูดได้ ดังนั้น ตลกคาเฟ่มีสถานภาพเสรีในการสื่อสารมากกว่าตลกปัญญาชนเสียดสี (สุรพล บัณฑิตเศรษฐี, 2539) ตลกชาวอิสานในรายการชิตคอม หรือรายการโทรทัศน์ก่อนบ่ายคลายเครียด อารมณชั้นใช้ล้อเลียน ทำทนาย เสียดสีกับผู้ที่มีอำนาจมากกว่า ดังนั้นในสถานการณ์นี้ ตลกภูมิลาเนาามีบทบาทในการลดความเครียดของตนเอง ที่ได้ตอบโต้ผู้มีอำนาจแบบเนียน ๆ ในขณะเดียวกันก็เรียกเสียงฮาให้ผู้ชมส่วนใหญ่ได้โล่งใจที่ตัวเองไม่ได้เป็นอย่างนั้น

ประเด็นต่อไปที่จะกล่าวคือ การใช้มุกตลกสร้างความเข้าใจของคนไทย บ่อยครั้งที่ผู้สื่อสารใช้ภาษาสื่อสารปล่อยมุกตลกโดยไม่คำนึงถึงว่าผู้ฟังจะรู้สึกเข้าใจด้วยหรือไม่ มุกตลกเหล่านั้นอาจเป็นการใช้อารมณชั้นเชิงลบ ซึ่งก็จะกล่าวถึง ได้แก่ มุกตลกสรีระร่างกาย มุกตลกเรื่องเพศ และมุกตลกเหยียดเชื้อชาติ ชาติพันธุ์ พันเพ ภูมิลาเนา

มุกตลกที่สะท้อนการเหยียดหยามและเลือกปฏิบัติในสังคมไทย

1. มุกตลกสรีระร่างกาย

แม้ว่ายังมีข้อถกเถียงกันว่ารสนิยมความสวยงามของหน้าตาของคนเป็นสิ่งที่ถูกสังคมหล่อหลอม หรือเป็นสัญชาตญาณที่ติดตัวมาแต่กำเนิดกันแน่ แต่มนุษย์ส่วนใหญ่มิชอบชาติในการชอบลักษณะรูปร่างหน้าตาที่สวยงาม

สมบูรณ์ เป็นสัญลักษณ์อย่างหนึ่งที่แสดงว่าคน ๆ นั้นมียืนยงดี สุขภาพดี และสามารถผลิตลูกที่แข็งแรงได้ สิ่งนี้เรียกว่า “health signal” ดังนั้นอะไรที่ตรงข้ามคือสิ่งที่น่าเกลียด ถ้ามีคนอ้วน ผอม สูง เตี้ย กว่าปกติก็จะถูกล้อ การล้อนี้มีอยู่นานแล้ว Aristotle (อ้างถึงใน Morreal, 1987) ได้กล่าวไว้ว่าลักษณะที่เกินพอดีของมนุษย์ เช่น รูปร่างที่ผิดเพี้ยนไปจากคนปกติทำให้คนรู้สึกขำ

ประเทศไทยไม่มีแบบเรียนเรื่องความแตกต่างที่เท่าเทียมกัน ความบกพร่อง ทพสภาพของสรีระร่างกาย จึงถูกนำมาสร้างเป็นมุกตลก คนไทยคงได้ยินคำว่า “ตลกสังขาร” กันมานาน คนอ้วน คนผอม คนเตี้ย คนผิวดำ กะเทย หรือแม้แต่คนพิการ ถูกนำไปเป็นมุกตลกสร้างความขำขันได้อยู่ไม่น้อย ตัวอย่างมุกตลกแบบไทย ๆ ที่ชนชาติอื่นไม่ตลกด้วย เช่น ผู้แทนไทยปล่อยมุกตลก “Please stand up” ในการประชุมคนพิการระดับนานาชาติที่นครเจนีวา โดยแนะนำตัวสุขภาพสตรีไทยที่เป็นตัวแทนผู้ทพสภาพ (ภาวะเตี้ยแคระ) และพูดล้อเล่นว่าโปรดยืนขึ้นแบบมุกตลกคาเฟ่ที่ใช้ล้อคนแคระเมื่อเชิญเธอลุกขึ้นพูดต่อหน้าที่ประชุม UN ทีมผู้แทนไทยหัวเราะด้วยแต่กรรมการต่างชาติเจียบกริบ กรณีนี้จึงไม่อาจอ้างว่าเป็นการล้อเล่นเพราะความเอ็นดูตามนิสัยคนไทยที่หัวเราะยิ้มขำได้ทุกเรื่องแบบสยามเมืองยิ้ม ในขณะที่ผู้แทนชาติอื่นถือเป็นการล่วงละเมิดทางวาจาและเห็นว่าเป็นการดูแคลนศักดิ์ศรีและลดทอนคุณค่าความเป็นมนุษย์ สะท้อนถึงการขาดความรู้ ความเข้าใจและการตระหนักถึงสิทธิและศักดิ์ศรีของผู้ทพสภาพ (ผู้จัดการออนไลน์, 2559)

ผลการศึกษาโครงการศึกษาและเฝ้าระวังสื่อเพื่อสุขภาพของสังคม หรือมีเดียมอนิเตอร์ที่ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) (ประชาไท, 2551) ในประเด็นอคติและภาพตัวแทนในละครซิตคอม ซึ่งศึกษาภาพตัวแทนในมิติต่าง ๆ ที่ปรากฏในรายการซิตคอมไทยและรูปแบบการประกอบสร้าง ผลิตซ้ำและต่อยอดภาพตัวแทนดังกล่าว โดยศึกษาจากเทปรายการละครซิตคอมที่ออกอากาศทางฟรีทีวีในช่วงเดือนกันยายน - ธันวาคม 2550 ผลการศึกษาพบว่าประเด็นที่เป็นมุกตลกมากที่สุดประเด็นหนึ่งก็คือเรื่องรูปร่างหน้าตา ส่วนใหญ่ตัวละครที่ถูกหัวเราะมักมีลักษณะดังนี้ คือ คนอ้วน คนดำ คนแก่ คนจน คนเตี้ย คนปัญญาอ่อน คนโง่ คนบ้า คนไม่หล่อ คนไม่สวย เป็นต้น และมุกตลกเกี่ยวกับเพศในละครซิตคอมสะท้อนอคติทางเพศที่เกิดขึ้นเกิดจากการสร้างตัวละครหญิงที่มีหน้าที่การทำงานด้อยกว่าเพศชาย นอกจากนั้นยังปรากฏอคติและการเหยียดเพศที่ 3 อย่างเด่นชัด เช่น “ตัวละครจะถูกกำหนดให้เป็นตัวตลกโดยมีระดับความเข้มข้นของพฤติกรรมที่วัดด้วยกระต๊ว บ้าผู้ชาย

พูดลามกได้สนุกปาก หรือแต่งตัวประหลาด เช่น ตัวละครชื่อ “ก๊อบ” ในละครเรื่อง “เป็นต่อ” นอกจากนี้ อคติความงาม การเหยียดรูปร่างหน้าตา ที่แสดงออกจากตัวละครชายที่มีต่อตัวละครหญิงแสดงความไม่เท่าเทียมในเชิงคุณค่าเกือบทุกเรื่องใช้มุกตลกล้อเลียนโดยคำคำเกี่ยวกับหน้าตา ปราณแทบจะทุก 2-3 นาทีในซิตคอมบางเรื่อง” (เอื้อจิต วิโรจน์ไตรรัตน์, 2551)

ผลการศึกษาของภาวดี สายสุวรรณ (2557) พบว่าคนไทยมีค่านิยมให้ความสำคัญกับรูปลักษณ์ภายนอก คนที่รูปร่างหน้าตาดีจึงเป็นที่ปรารถนาและยอมรับในสังคม ความอ้วนจึงกลายเป็นเรื่องตลกที่ถูกนำมาล้อ อย่างไรก็ตาม ในแง่สิทธิมนุษยชนบุคคลทุกคนไม่ว่ามีรูปร่างหน้าตาเป็นอย่างไรย่อมมีสิทธิในการยอมรับนับถือ หมายถึง การที่บุคคลพึงปฏิบัติต่อกันด้วยการยอมรับซึ่งกันและกัน ให้ความสำคัญกับศักดิ์ศรีและคุณค่าของชีวิตด้วยความเท่าเทียมกัน เรื่องล้อเลียนรูปร่างหน้าตาคนอื่นนี้ บางครั้งก็เลยเถิดถึงขั้นดูหมิ่นศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์กันเลยทีเดียว อีกตัวอย่างได้แก่ กรณีในโลกออนไลน์เคยเกิดกระแสวิพากษ์วิจารณ์รุนแรง เมื่อวันที่ 2 สิงหาคม 2559 เมื่อเฟซบุ๊ก ปตท.มหาชนะชัย จังหวัดยโสธร ได้โพสต์ภาพจับหน้าจอ (screen capture) จากเฟซบุ๊กของชายคนหนึ่งที่สวมชุดคล้ายเครื่องแบบข้าราชการ เป็นภาพแอบถ่ายพนักงานปั้มน้ำมันหญิงร่างใหญ่รายหนึ่ง พร้อมคำบรรยายภาพในเชิงดูถูกเหยียดหยามว่า “เก็บตลกซุบถั่ว ..ไฟไปเจอของแปลก สัตว์หายาก ..เพราะทำงานเป็นกะ ..คนหยิ่งมาชี้หลายแท้ มะช่วงกล้าเกิด ..” (คนอะไรเกิดมาชี้เหรึงจิงทำไมช่วงกล้าเกิด) (กระปุกดอทคอม, 2559) กรณีนี้เป็นการเปรียบเทียบมนุษย์เพศหญิงว่าเป็นสัตว์หายาก ซึ่งมีผู้เข้ามาแสดงความคิดเห็นว่าผู้ถูกเหยียดหยามควรจะฟ้องร้องได้อันที่จริงกฎหมายไทยก็มีการคุ้มครองชื่อเสียงเกียรติยศของบุคคลไว้ในความผิดฐานหมิ่นประมาทและการดูหมิ่นซึ่งหน้า ตามประมวลกฎหมายอาญา ตัวอย่างคำที่ศาลฎีกาเคยวางหลักไว้เกี่ยวกับการดูหมิ่นผู้อื่นโดยพาดพิงถึงหน้าตา เช่น จำเลยว่าโจทก์ว่า “พระหน้าผี” “พระหน้าเปรด” ซึ่งศาลฎีกาวินิจฉัยว่าการที่จำเลยว่าโจทก์ด้วยถ้อยคำดังกล่าวเป็นการดูหมิ่นโจทก์ซึ่งหน้า (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 10/2527)

อย่างไรก็ตาม มีคนบางกลุ่มที่ล้อเลียนรูปลักษณ์ของตนเอง นักแสดงตลกจำนวนมากยอมให้คนอื่นล้อตัวเอง เรื่องตัวดำ ตัวเตี้ย จมูกหัก โหนกแก้มสูง รวมไปถึงตลกสังขาร (fair comedian) ที่บางคนพิการจริงแต่ยอมให้ตัวเองเป็นเป้าในการล้อเลียนเพื่อสร้างจุดขายแลกกับรายได้เลี้ยงชีวิต แต่หากเราอยู่ในศตวรรษนี้แล้วยังคงยอมรับว่าเรื่องแบบนี้เป็นเรื่องสามัญ ค่านิยมลดทอนความเป็นคนนี้ก็คงจะดำรงต่อไป

2. มุกตลกเรื่องเพศ

ตามทฤษฎีของ พรอยด์ (1905 [1960]) อ้างใน Ryan and Kanjorski, 1998) การเล่าเรื่องตลกขบขันเป็นเครื่องมือแสดงออกถึงความเป็นศัตรู ดังที่พรอยด์ได้อธิบายว่า การทำให้ศัตรูของเราดูต้อยค่า รู้สึกว่าตัวเล็กลง ต่ำขำ น่ารังเกียจ [ด้วยการทำให้เขากลายเป็นตัวตลก] เรา รู้สึกสนุกสนานเบิกบานใจและรู้สึกถึงชัยชนะที่เรามีต่อเธอ/เขา และโดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมีบุคคลที่สามมาร่วมเป็นพยาน ด้วยการร่วมหัวเราะไปกับเรา ดังนั้น ตลกกลามสามารถใช้เป็นเครื่องมือคุกคามบุคคล หรือกลุ่มบุคคล (ผู้หญิง) ในระหว่างเพื่อนร่วมงานด้วยกันเอง และผู้ฟังเรื่องตลกจะมีความประทับใจในแง่ที่ว่า การหัวเราะเข้าไปกับตลกนั้นเป็นการยืนยันค่านิยม ทศนคติ ที่แสดงออก (ทางความคิดหรือความรู้สึก) ในตลกนั่นเอง ตลกเรื่องเพศอาจถูกนำมาใช้พร้อมกันเพื่อก่อความบุคคลหรือกลุ่มขณะที่เชื่อมโยงกับผู้อื่น ในลักษณะนี้ผู้ชมจะกลายเป็นองค์ประกอบสำคัญของอารมณ์ขันที่มีความโน้มเอียงและโดยการหัวเราะของผู้ชมได้ยืนยันมุมมองทางเพศที่แสดงในเรื่องตลกนั้นเอง (Greenberg, 1979)

ในประเทศตะวันตก การศึกษาเกี่ยวกับตลกยุคแรก ๆ Thompson (1946, อ้างถึงในซาลิตา อธิบาย, 2560) สร้างบันไดตลกขึ้นโดยจัดแบ่งลำดับขั้นต่าง ๆ ของเรื่องตลกไว้ 6 ขั้นคือ ขั้น 1 ความลามกอนาจาร (obscenity) ขั้น 2 เคราะห์หามยามร้ายทางร่างกาย (physical mishap) ขั้น 3 กลไกของเรื่อง (plot device) ขั้น 4 ไหวพริบคำคม (verbal wit) ขั้น 5 ความลักลั่นในการเสนอตัวละคร (inconsistency of character) ขั้น 6 ตลกทางความคิดและเสียดสี (comedy of ideas and satire) ซึ่งจะเห็นว่าความลามกอนาจารอันเป็นเรื่องตลกเกี่ยวกับเพศถูกจัดเป็นเรื่องตลกขั้นต่ำสุด

มัวร์และคนอื่น ๆ (Moore et al., 1987) อธิบายเกี่ยวกับเรื่องตลกกลามกว่า แก่นแท้ของมันคือการที่สังคมมีบรรทัดฐานต่อผู้หญิงว่าเป็นตัวผู้ถูกระงับทางเพศ ตลกเรื่องเพศ (sexual jokes) เป็นเครื่องมือหนึ่งที่ผู้ชายแสดงความกตัญญูต่อผู้หญิงในทางเพศ แสดงถึงอคติในเรื่องเพศ เพราะในเรื่องตลกเหล่านั้นผู้หญิงมักเป็นฝ่ายที่น่าขำ งานวิจัยของ Richlin (1992, อ้างถึงใน Ryan & Kanjorski, 1998) พบว่าในสังคมที่นำเรื่องขมขื่นมาเป็นเรื่องโจ๊กเป็นสังคมที่ไม่เห็นว่าการขมขื่นเป็นเรื่องผิด ในสังคมที่ผู้ชายชอบเรื่องตลกทางเพศนั้นมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความสนใจเรื่องการขมขื่น ผู้ชายที่ขำกับมุกตลกขมขื่นมักอยู่ในสังคมที่ยอมรับการขมขื่น ตลกเรื่องเพศมักถูกวิเคราะห์ว่าเป็นการสะท้อนการยอมรับของสังคมในการแสดงออกทางเพศและการกระทำรุนแรงต่อผู้หญิง มุกตลกเรื่องเพศมีส่วน

สัมพันธ์กับความกังวลและความรู้สึกเป็นปฏิกิริยาที่ผู้ชายมีต่อผู้หญิง ในหลายสถานการณ์ที่ผู้ชายรู้สึกว่าผู้หญิงเก่งกว่า พวกเขาจึงสร้างมุกตลกขึ้นมาเพื่อดูถูกผู้หญิง โดยทำให้ผู้หญิงกลายเป็นตัวตลก การเล่าเรื่องตลกกลามทำให้ผู้ชายรู้สึกว่าตัวเองเป็นฝ่ายควบคุม เพิ่มความนับถือในตัวเอง

แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อยุคสมัยเปลี่ยนไปการใช้มุกตลกเรื่องเพศไม่ใช่เป็นแค่เรื่องขำ ๆ แต่จัดเป็นการคุกคามทางเพศด้วยวาจาในรูปแบบหนึ่ง ในสังคมตะวันตกการเล่าเรื่องตลกกลามในที่ทำงานก่อให้เกิดสภาพแวดล้อมที่เป็นปฏิกิริยา (hostile environment) งานวิจัยเรื่องการละเมิดทางเพศและผลกระทบต่อสุขภาพที่มีต่อผู้หญิงในมหาวิทยาลัยฮิลลินอยส์ตะวันตก (Chukwuka, 2019) พบว่ากลุ่มตัวอย่างร้อยละ 53.5 (จาก 198 คน) ระบุว่า การเล่าเรื่องตลกกลามกอนาจารให้ฟังจัดเป็นการคุกคามทางเพศอย่างหนึ่ง การสำรวจในสหรัฐอเมริกาของ The New York Times Surveyed (2017) รายงานโดย Leah Fessler (2017) ถามผู้ชายทำงานเต็มเวลา 615 คนในสหรัฐอเมริกาว่า เคยเล่าเรื่องราวหรือตลกทางเพศที่บางคนอาจคิดว่าเป็นการคุกคามหรือไม่ ซึ่งร้อยละ 19 (เกือบ 1 ใน 5) ตอบว่าเคย ทั้งนี้ การเล่าเรื่องตลกกลามเกี่ยวกับเพศถือว่าการคุกคามทางเพศ (ด้วยวาจา) อย่างหนึ่งในสหรัฐอเมริกาภายใต้พระราชบัญญัติสิทธิพลเมืองปี ค.ศ. 1964 (Title VII of the Civil Rights Act of 1964)

สำหรับในประเทศไทย “ลามก” แปลว่า หยาบเข้า ต่ำทราวม หยาบโลน อันเป็นที่น่ารังเกียจของคนดีมีศีลธรรม เช่น หนังสือลามก พุดลามก ทำลามก มุกตลกกลามเป็นเรื่องตลกเกี่ยวกับการกระทำที่น่ารังเกียจหรือการเสียดสีทางเพศหรือสิ่งอื่น ๆ ที่ผู้คนอาจเห็นว่าแปลกประหลาด มีคำพิพากษาศาลฎีกาได้เคยวางบรรทัดฐานไว้ว่าสิ่งใดอาจถือได้ว่ามีลักษณะอันลามก คือ นำอวัยวะในทางเพศต่อตา นำอูจาตบดสี ตรงกันข้ามกับสิ่งที่ป็นศิลปะอันแสดงถึงความงามและฝีมือของศิลปิน ศิลปะหรือลามกพิจารณาตามความรู้สึกของวิญญูชนผู้มีใช้เครื่องต่อจารีตประเพณีโดยไม่ยอมเปลี่ยนแปลงไปตามสมัยของโลก (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 978/2492)

ส่วนคำว่า “เพศ” เป็นสิ่งต้องห้ามตามประเพณีของหลายสังคม ทำให้เกิดความเครียดเป็นความกดดันที่ต้องหาทางออกและการระบายออกมารูปต่าง ๆ เช่น ศิลปะพื้นบ้าน จิตรกรรม เรื่องเล่า นิทาน ทรงศักดิ์ปรางค์วัฒนากุล (2527) เคยวิเคราะห์นิทานอีสานที่มีมุกตลกสะท้อนอารมณ์ขันจากความเจ็บปวดเรื่องเพศและการละเมิดกฎเกณฑ์ของสังคมไว้ว่า การเล่านิทานตลกเป็นทางออกของการระบายความคับข้องใจของคนในสังคมวิธีหนึ่ง ส่วนในงานวิจัย “การสร้างมุกตลกในเรื่องขำขันของ

ล้านนา” ของหทัยวรรณ ไชยะกุล (2539) ก็พบว่าเรื่อง ขำขันของล้านนาเกี่ยวกับเพศมี 2 แบบคือ (1) เรื่องเกี่ยวกับ เพศ (ปกติ) มักเป็นเรื่องของอวัยวะเพศ เครื่องเพศที่ผิดปกติ เรื่องความสัมพันธ์ทางเพศที่ไม่ราบรื่น (2) เรื่องเกี่ยวกับ ความวิตถารทางเพศ (การสังวาสกับสัตว์) หทัยวรรณ อธิบายว่า เรื่องพระราชพิธีที่ต้องห้ามแต่ก็นิยมเล่ากัน ของคนไทยหนีไม่พ้นเรื่องหยาบโลนทางเพศ เพราะ สังคมไทยเห็นว่าเป็นเรื่องบัดสีไม่ควรกล่าวถึงทางตรงหรือ ทางอ้อม เรื่องประเภทนี้จึงถูกสร้างขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการที่จะระบายความแค้นหรือโต้ตอบความคับข้องใจ จากกฎระเบียบทางสังคมในโลกแห่งความเป็นจริง

ปัจจุบันสังคมไทยยังคงมีลักษณะสัปดาห์ละวันชนิด จิตแจ่มใส มุกตลกเรื่องเพศจะเล่าหรือฟังก็ยิ่งขำ โดยคน ส่วนใหญ่ยังไม่เห็นว่าตลกลามกเรื่องเพศเป็นการคุกคาม ทางเพศ แต่มองว่าเป็นเรื่องสนุก ๆ งานวิจัยของผู้เขียนเรื่อง การคุกคามทางเพศในประเทศไทย (Soonthompasuch, 2007) พบว่าการพูดจาตลกลามกเกิดขึ้นบ่อยในที่ทำงาน แต่กลุ่มตัวอย่างที่คิดว่าการกระทำดังกล่าวจัดเป็นการ คุกคามทางเพศด้วยจากราคาคิดเป็นเปอร์เซ็นต์ที่น้อยที่สุดเมื่อ เปรียบเทียบกับรูปแบบการคุกคามประเภทอื่น ๆ ยิ่งไปกว่า นั้นกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้หญิงเองมองว่าตลกลามกในที่ ทำงานเป็นเรื่องขำขันมากกว่าที่จะมองว่าเป็นการคุกคาม ทางเพศ เป็นที่น่าสังเกตว่ากลุ่มตัวอย่างผู้หญิงหลายคนไม่ ตระหนักว่าตลกลามกเป็นการสร้างความขบขันให้กับผู้เล่า แต่สร้างความอึดอัดให้กับผู้ฟังบางจำพวก และในที่ทำงาน บางแห่งผู้ที่ชอบเล่าเรื่องตลกลามกเป็นผู้หญิงไม่ใช่ผู้ชาย ซึ่ง ประเด็นนี้ผู้เขียนวิเคราะห์ว่า ผู้หญิงเองยังขาดความ ตระหนักว่าการคุกคามทางเพศมิใช่การกระทำโจ่งแจ้งอย่าง การลวนลาม ทำอนาจาร หรือการข่มขืนเท่านั้น แต่ยังรวม ไปถึงการคุกคามทางเพศด้วยวาจา นับตั้งแต่การพูดจา ทะแกล้ม วิพากษ์วิจารณ์รูปร่างร่างกาย การแต่งกาย ที่ส่อ นัยยะทางเพศ การพูดจาสองแง่สองง่าม การเล่าเรื่องตลก ลามกให้ฟัง ซึ่งตามทฤษฎีของฟรอยด์แล้ว ตลกเรื่องเพศ จัดเป็นการทดสอบอย่างหนึ่งของผู้คุกคามทางเพศ การ ตอบสนองต่อมุกตลกเชิงบวก (เช่น การหัวเราะขบขัน) จะ ถูกตีความว่าเป็นสัญญาณของการมีใจให้ ซึ่งจะนำไปสู่การ คุกคามขั้นต่อไป (ที่รุนแรงขึ้น)

เรื่องตลกขำขันเรื่องเพศของคนไทยถูกผลิตซ้ำ ผ่านสื่อหลายช่องทาง สื่อหนังสือการ์ตูนไทยก็เป็นอีกสื่อ หนึ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิต ค่านิยมของคนในสังคม “หนังสือการ์ตูน” (comic book) เป็นสื่อหนึ่งที่ถึงแม้ตาม ปกติแล้วมักจะคิดว่า “เด็ก” เป็นกลุ่มที่ชอบอ่าน แต่ใน ความเป็นจริงน้อยคนนักในทุกเพศทุกวัยที่จะปฏิเสธว่าไม่ เคยอ่านหนังสือการ์ตูนอย่าง “ชายหัวเราะ” และ “การ์ตูน

มหาสนุก” ซึ่งหากวิเคราะห์ให้ถ่องแท้แล้วจะพบว่าอารมณ์ ขันในหนังสือการ์ตูนที่ถูกนำเสนอ นั้น มิติหนึ่งที่พบอยู่เสมอ ได้แก่เรื่องขำขันเกี่ยวกับเพศสถานะ (gender) และเพศวิถี (sexuality) ความสัมพันธ์ระหว่างเพศ (gender relations) ในที่ทำงาน ในครอบครัวและในพื้นที่สาธารณะได้ถูก นำเสนอในรูปของการ์ตูน หรือเรื่องขำขัน และบ่อยครั้งที่ ความสัมพันธ์ระหว่างเพศหญิงและชายในรูปแบบที่รุนแรง ทางเพศถูกนำเสนอเป็นมุขตลกในหนังสือการ์ตูน

งานวิจัยของผู้เขียนเรื่อง “ความรุนแรงทางเพศ ต่อผู้หญิงที่สะท้อนในหนังสือการ์ตูนไทย” (ปองปรารณ สุนทรเกษม, 2553) ได้นำเสนอรูปแบบของความรุนแรงทาง เพศต่อผู้หญิงในสังคมไทยที่สะท้อนออกมาทางสื่อหนังสือ การ์ตูน ชายหัวเราะ และ มหาสนุก ที่เป็นสื่ออย่างหนึ่งที่ สร้างความบันเทิงให้กับสังคมไทยและในขณะเดียวกันก็ สะท้อนวิถีชีวิต มุมมอง ทศนคติของคนในสังคมอีกด้วย จาก การวิเคราะห์พบว่า มุกตลกในการ์ตูนสะท้อนให้เห็น ความสัมพันธ์ของหญิงชายทั้งในครอบครัว ที่ทำงาน และ บริบทสาธารณะ ความรุนแรงต่อผู้หญิงที่ปรากฏเป็นมุขตลก อาทิ ความรุนแรงในครอบครัว การถูกกักขัง หน่วงเหนี่ยว การถูกแอบถ่าย การถูกลวนลามในที่สาธารณะ การคุกคาม ด้วยวาจา ถูกขโมยชุดชั้นใน ถูกแอบมอง (ถ้ามอง) การเลือก ปฏิบัติ/การดูถูกผู้หญิง การเสนอผลประโยชน์ตอบแทนเพื่อ แลกเปลี่ยนกับความสัมพันธ์ทางเพศระหว่างเจ้านายลูกน้อง (เช่น ผู้จัดการ-เลขานุการ) นายจ้างลูกจ้าง (เช่น พ่อบ้าน- สาวใช้) ในการ์ตูนผู้หญิงถูกสังคมสร้างภาพลักษณ์ในเชิงลบ ผู้หญิงถูกสร้างให้เป็นวัตถุทางเพศ และสังคมไม่ให้คุณค่า ผู้หญิงที่ไม่สวย ภาพการ์ตูนของผู้หญิงที่เป็นภรรยา มักมี รูปร่างอ้วนใหญ่ หน้าตาอัปลักษณ์ อารมณ์ฉุนเฉียว ขอบดา ทอ แลดูน่าเกลียดในสายตาสามี หรือแม้แต่บางครั้งใน สายตาของผู้เป็นลูกเอง ดังนั้น ในบางครั้งตลกเรื่องเพศใน สื่อการ์ตูนสะท้อนรูปแบบความสัมพันธ์ซึ่งเป็นที่ยอมรับกัน ในสังคมโดยทั่วไป ทั้ง ๆ ที่บางครั้งเป็นเรื่องของความรุนแรง ที่มีต่อสตรี

การนำเสนอให้เห็นว่าความรุนแรงทางเพศเป็น เรื่องตลกนั้น แม้จะอยู่ในรูปของการ์ตูนหรือตลกขำขัน เป็น สิ่งที่ต้องช่วยกันปฏิเสธ เพราะแท้จริงแล้วผู้ที่ตกเป็นเหยื่อใน เรื่องตลกเหล่านั้นส่วนใหญ่มักเป็นผู้หญิงนั่นเอง ผู้หญิงควร จะเรียนรู้ความแตกต่างระหว่างความสัมพันธ์ที่ดีและปกติ สุข (ปราศจากความรุนแรง) กับความสัมพันธ์ที่เลวร้าย (การ เป็นเหยื่อของความรุนแรงทางเพศ) โดยไม่มองเห็นว่าความ รุนแรงทางเพศเป็นแค่เรื่องตลกขำขัน ที่จะนำมาล้อเลียนกัน ให้คลายเครียด

3. มุกตลกเหยียดเชื้อชาติ ชาติพันธุ์ พื้นเพ ภูมิสำเนา

งานวิจัยของผู้เขียนเรื่อง อคติทางชาติพันธุ์ที่มีต่อ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวในสังคมไทยที่ ปรากฏในสื่อสังคมออนไลน์ไทย (ปองปรารถน์ สุนทรเกษม, 2562) พบว่าในสังคมไทยมีการใช้คำว่า “ลาว” เป็นคำด่า คำล้อ คำดูถูก โดยคนบางกลุ่มมองว่าเป็นเพียงการหยอกล้อ กันและผู้ที่ตีความว่าเป็นการเหยียดชาติพันธุ์เป็นพวกไร้สาระ ในทางตรงกันข้ามกลุ่มที่ไม่เห็นด้วยกับคำพูดลักษณะ เช่นนี้มองว่าเป็นการดูถูกเหยียดหยามผู้อื่น ไม่ใช่วิสัยของ บุคคลที่เคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้อื่น นอกจากนั้น คำว่าลาวที่ใช้ด่าหรือล้อกันนั้นหมายถึงคน อีสาน ไม่ได้หมายถึงคนในประเทศ สปป.ลาว ซึ่งคนที่ทำ อะไรเขย ๆ ก็จะมีคนในสังคมออนไลน์เข้ามาวิจารณ์ว่าลาว ปัจจุบันคำว่าลาวใช้ในความหมายว่าบ้านนอกด้วย ทั้งนี้ กลุ่มที่ถูกล้อเองก็มองว่าคนไทยเป็นพวกที่ชอบดูถูกกันเอง และดูถูกคนที่ด้อยกว่าตน โดยสื่อมีบทบาทร่วมในการผลิต ข้ำเนื้อหา/ข้อความลักษณะดังกล่าว จึงยากที่จะลบออกไป เพราะฝังรากลึกมายาวนานในสังคมไทย

คนอีสานถูกทำให้เชื่อว่าเป็นคนตลก เป็นแรงงาน ไม่มีความรู้ (ปิยุบุตร แสงกนกกุล, 2562) สอดคล้องกับ เอื้อ จิต วิโรจน์ไตรรัตน์ (2551) ผู้อำนวยการโครงการศึกษาและ เฝ้าระวังสื่อเพื่อสุขภาพของสังคมที่กล่าวถึงผลการศึกษา “อคติและภาพตัวแทนในละครซิตคอม” ว่าสิ่งหนึ่งที่พบใน ซิตคอม คือ อคติทางเชื้อชาติ ภาพตัวแทนของคนอีสานที่ ถูกมองแบบเหมารวมและยึดติดไว้อย่างถาวรตายตัว เช่น เมื่อพูดถึงคนอีสานจะนึกถึงภาพของคนที่ยึดการศึกษา จน เป็นคนที่จะต้องมียาซีพเป็นคนใช้ ขับวินมอเตอร์ไซค์ ซึ่ง การฉายความคิดเห็นซ้ำ ๆ จะทำให้เกิดความเชื่อว่าเป็นคน อีสาน เป็นเช่นนี้ไปโดยธรรมชาติ และเป็นที่ยอมรับว่าสิ่งที่เกิดขึ้น ในประเทศไทยในลักษณะนี้คือการล้อเลียนซึ่งเกิดจากความ สนุกคึกคะนองเท่านั้นเอง ไม่ใช่การเหยียด เพราะการ เหยียดจะเกิดจากความรังเกียจ มุกตลกในลักษณะการ ล้อเลียนจึงเป็นเรื่องเล็กน้อยของสังคมไทย

แม้การล้อเลียนตามกฎหมายไทยยังไม่ถึงขั้นเป็น หมิ่นประมาท ตัวอย่างเช่น คำพิพากษาฎีกาที่ 1752/2514 ศาลวินิจฉัยว่า “ข้อความโฆษณาที่ล้อเลียนคำพูดของ ผู้เสียหายผู้ซึ่งอยู่ในฐานะที่อาจถูกบุคคลอื่นล้อเลียนได้ด้วย ข้อความอย่างเดียวกัน แม้จะหยาบคายหรือกล่าวเกินไปบ้าง แต่ก็รวมอยู่ในข้อความล้อเลียนย่อมไม่เป็นหมิ่นประมาท” อย่างไรก็ตาม การล้อเลียนผู้อื่นด้วยสมญาบางอย่างก็เป็นการ ทำร้ายจิตใจ และโดยเฉพาะในโลกสังคมออนไลน์ เทคโนโลยีจะเป็นตัวช่วยให้การล้อเลียนนั้นกระจายไปในวง กว้าง และไม่มีวันสิ้นสุด ยากที่จะลบเลือน ถ้า สมุทวนิช

(2559) ใช้คำว่า “วาทจรรยา” (political correctness) ใน การสร้างข้อห้ามหรือมารยาททางสังคมใหม่ ซึ่งผู้เขียนเห็น ว่านักนิเทศศาสตร์ทุกสาขาควรให้ความสำคัญและร่วมกัน สร้างความตระหนักให้กับสังคมไทย

จากที่ได้วิเคราะห์เกี่ยวกับมุกตลกที่ 3 ประเภทนี้ ผู้เขียนเห็นว่าอาจละเมิดหลักสากล คือ การเหยียดหยาม หรือการเลือกปฏิบัติ (discriminate/discrimination) การ เหยียดผู้อื่นโดยมีพื้นฐานที่รูปลักษณ์ทางกายภาพภายนอก หรือการเหยียดรูปลักษณ์ (lookism) และการคุกคาม (harassment) ซึ่งจะอภิปรายในรายละเอียดต่อไปนี้

มุกตลกกับการละเมิดตามหลักสากลที่พึงสร้าง ความตระหนัก

การสร้างอารมณ์ขันโดยล้อเลียนผู้อื่นอาจฝังรากลึกลงสู่บุคคลตั้งแต่วัยเยาว์ การสร้างความตระหนักแก่ สังคมไทยให้เข้าใจหลักการสิทธิมนุษยชนก่อนสร้างมุกตลก ที่เป็นการละเมิดผู้อื่น จึงเป็นสิ่งที่คนไทยยุค 4.0 พึงใส่ใจ หลักการสากลสำคัญที่เกี่ยวข้องได้แก่ การเหยียดหยามหรือ การเลือกปฏิบัติ (discriminate/ discrimination) การเลือก ปฏิบัติทางกายภาพ (physical features discrimination) และการเหยียดผู้อื่นโดยมีพื้นฐานที่รูปลักษณ์ทางกายภาพ ภายนอกหรือการเหยียดรูปลักษณ์ (lookism) และการ คุกคาม (harassment)

1. การเหยียดหยามหรือการเลือกปฏิบัติ (discriminate/discrimination)

แนวคิดเกี่ยวกับคำว่าเหยียดหยามและเลือก ปฏิบัติสัมพันธ์กับคำว่า discrimination ในภาษาอังกฤษ หลักการเลือกปฏิบัตินี้ประเทศไทยรับมาอนุวัติตาม พันธกรณีสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ เช่น อนุสัญญาว่า ด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women - CEDAW) และ อนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุก รูปแบบ (Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination - CERD) ความหมายของการ เลือกปฏิบัติในประเทศไทยสามารถศึกษาได้จากอนุสัญญา สำคัญทั้งสองฉบับนี้

(1) อนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อ สตรีในทุกรูปแบบ ในข้อ 1 ของอนุสัญญาอธิบายว่า “การ เลือกปฏิบัติต่อสตรี” (discrimination against women) หมายถึง การแบ่งแยกการกีดกันหรือการจำกัดใด ๆ เพราะ เหตุแห่งเพศ ซึ่งมีผลหรือความมุ่งประสงค์ที่จะทำลายหรือ ทำให้เสื่อมเสียการยอมรับ การได้อุปโภค หรือใช้สิทธิโดย สตรี โดยไม่คำนึงถึงสถานภาพด้านการสมรส บนพื้นฐาน ของความเสมอภาคของ บุรุษและสตรีของสิทธิมนุษยชน

และเสรีภาพขั้นพื้นฐานในด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมของพลเมือง หรือด้านอื่น ๆ”

(2) อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ ข้อ 1 อธิบายว่า “การเลือกปฏิบัติทางด้านเชื้อชาติ” (racial discrimination) หมายถึง “การจำแนก การกีดกัน การจำกัด หรือการเลือก โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของเชื้อชาติ สีผิว เชื้อสาย หรือชาติกำเนิดหรือเผ่าพันธุ์กำเนิด ซึ่งมีเจตนาหรือมีผลให้เกิดการระงับหรือกีดกันการเคารพสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของบุคคลในด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และในด้านอื่น ๆ ของการดำรงชีวิตในสังคม รวมทั้งการระงับหรือกีดกันการใช้สิทธิเหล่านั้นอย่างเสมอภาคของบุคคล”

ดังนั้น จึงอาจสรุปได้ว่า การเลือกปฏิบัติ หมายถึง การปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมต่อกลุ่มหรือบุคคล การตั้งข้อรังเกียจ กีดกัน การไม่ยอมรับคนบางคนหรือบางจำพวก เนื่องจากเพศ เชื้อชาติ ศาสนา ภาษา กำเนิด เหตุแห่งความพิการ สภาพร่างกาย อายุ หรือสถานะอื่น และคำว่า discriminate เมื่อแปลเป็นภาษาไทยในภาษากฎหมายใช้คำว่า “การเลือกปฏิบัติ”

นอกจากนั้น ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ยังปรากฏคำว่า การเลือกปฏิบัติอยู่ในมาตรา 27 วรรคสาม ที่บัญญัติว่า “การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ไม่ว่าด้วยเหตุความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกาย หรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ หรือเหตุอื่นใด จะกระทำมิได้” ซึ่งการคุ้มครองมิให้มีการเลือกปฏิบัตินี้เป็นไปตามหลักการที่ว่า “บุคคลย่อมเสมอภาคในกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน” (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 27 วรรคแรก)

อย่างไรก็ตามคำว่า discrimination อีกนัยหนึ่งมีความหมายว่าเหยียด ยกตัวอย่าง การเหยียดเพศ หรือการเหยียดผิว ซึ่งพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 อธิบายว่าเป็นการดูถูกคนชาติอื่นที่มีสีผิวต่างกับเชื้อชาติตน (มักใช้แก่พวกผิวขาวเหยียดพวกผิวดำ) (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) เช่น เรียกคนผิวดำว่า ไ้ไม่มีดี เรียกคนจีนว่า แจก การสร้างมุกตลกล้อเลียนผู้อื่นในสังคมไทยมักจะมีนัยด้านการเหยียดมากกว่า เช่น การล้อเลียนคนที่ทำอะไรเซซ ๆ ว่า ลาว เป็นการเหยียดชาติพันธุ์เพราะสะท้อนค่านิยมว่าลาวด้อยกว่าไทย การล้อเลียนรูปร่างหน้าตาผู้อื่น เป็นการเหยียดผู้อื่นที่รูปลักษณ์ภายนอก

การสร้างมุกตลกเรื่องเพศที่มีผู้หญิงเป็นผู้ถูกกระทำในทางเพศเป็นการเหยียดเพศหญิงว่ามีคุณค่าต่ำกว่าชาย

ในหลายสถานการณ์ผู้ปล่อยมุกตลกรู้สึกสะใจและปลดปล่อยความเครียดของตัวเองโดยทำให้ผู้อื่นเป็นเป้าหมายการสื่อสารอารมณ์ขัน มุกตลกที่เป็นการเหยียดนั้น เป็นการสะท้อนอคติที่มีต่อบุคคลอื่นที่ผลิตซ้ำในสังคม ในฐานะที่ไทยเป็นรัฐภาคีของ CEDAW หนึ่งในพันธกรณีนั้นรัฐต้องคุ้มครองหญิงโดยใช้มาตรการที่เหมาะสมเพื่อปรับปรุงแบบแผนความประพฤติทางสังคมและวัฒนธรรม ตามข้อ 5 ของ CEDAW ที่ระบุว่า “รัฐภาคีจะใช้มาตรการที่เหมาะสมทั้งปวง เพื่อปรับปรุงแบบแผนความประพฤติทางสังคมและวัฒนธรรมของบุรุษและสตรี โดยมุ่งที่จะให้ได้ขจัดความเคยชินและวิธีปฏิบัติอันเป็นประเพณีและอื่น ๆ ทั้งปวง ซึ่งอยู่บนพื้นฐานของความคิดเกี่ยวกับความต่ำต้อยหรือความสูงส่งของอีกเพศหนึ่ง หรือที่อยู่บนพื้นฐานของบทบาทแบบเก่าสำหรับบุรุษและสตรี” ตกลงมาเหยียดเพศ จึงเป็นตัวอย่างหนึ่งของการละเมิดหลักการสากลของ CEDAW ส่วนมุกตลกเหยียดชาติพันธุ์ก็เป็นการสะท้อนความคิดที่ว่าคนเชื้อชาติหนึ่งเชื้อชาติใดเหนือกว่าชนเชื้อชาติอื่น ซึ่งขัดต่อหลักการของ CERD ที่ยืนยันว่า “การเลือกปฏิบัติระหว่างมนุษย์บนพื้นฐานของเชื้อชาติ สีผิว และเผ่าพันธุ์กำเนิดเป็นอุปสรรคประการหนึ่งต่อความสัมพันธ์ฉันมิตรและสันติภาพระหว่างชาติ และอาจก่อความสงบสุขและ สวัสดิภาพในหมู่ชน และความสมานฉันท์ระหว่างผู้ที่อาศัยอยู่เคียงข้างกันแม้แต่ภายในรัฐหนึ่งรัฐเดียวกัน” (กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ, ม.ป.ป.)

2. การเหยียดรูปลักษณ์ (lookism)

คำศัพท์ที่สำคัญอีกคำหนึ่งเกี่ยวกับการเลือกปฏิบัติเพราะลักษณะทางกายภาพของบุคคล คือคำว่า lookism วิพีเคยอธิบายว่า เป็นการเลือกปฏิบัติต่อบุคคลที่ถูกมองว่าไม่สวย ส่วนใหญ่ใช้ในบริบทที่ทำงาน แต่กรวมไปถึงการคบหาหรือสถานการณ์อื่น ๆ ในสังคม การสร้างมุกตลกจากรูปร่างหน้าตาของผู้อื่นมีสาเหตุมาจากการที่หลาย ๆ คนตัดสินผู้อื่นโดยมองจากเพียงรูปร่างหน้าตาซึ่งก็มีผลต่อการตอบสนองต่อบุคคลเหล่านั้น การดูถูกเหยียดเรื่อง Lookism ที่ใช้คำโปรยของการดูถูกว่า “จากหนุ่มอ้วนอัปลักษณ์ บ้านจน แล้วยังถูกแกล้งที่โรงเรียนไม่เว้นแต่ละวัน วันหนึ่งเขาตื่นขึ้นและพบว่าตนเองกลายเป็นหนุ่มหล่อสุดเพอร์เฟกต์” สะท้อนค่านิยมที่มองแต่รูปลักษณ์ภายนอกหรือลัทธิบ้าหน้าตา ทำให้คนไทยได้ยินคำว่า lookism กันมากขึ้น

Eagly และคณะ (1991) พบว่าทัศนคติเหมารวมว่าสิ่งที่สวยงามคือสิ่งที่ดี (what is beautiful is good) ทำให้ผู้มีความน่าดึงดูดทางกายภาพได้รับประโยชน์จาก

รูปลักษณ์ของตนโดยมักถูกตัดสินว่ามีความสามารถมากกว่า โดยทั่วไปคนหน้าตาดีมักมีเพื่อนมากกว่า มีทักษะทางสังคมดีกว่า และมีความสุขในเพศวิถีของตน (Rhodes, et.al, 2005) ในทางตรงข้าม ผู้ที่มีรูปลักษณ์ผิดปกติ อ้วน ดำ ผอม มักตกเป็นเป้าของการล้อเลียน สังคมควรตระหนักว่าอารมณ์ขันที่เกิดจากการดูหมิ่น (disparagement humor) เป็นสิ่งที่น่ารังเกียจ เพราะมันแสดงเจตนาทำให้ผู้อื่นดูน่าขำ มักนำไปสู่การดูหมิ่นและความโกรธ อารมณ์ขันที่เกิดจากการดูหมิ่นจะมีผู้ขำด้วยหรือไม่ขึ้นอยู่กับทัศนคติพื้นฐานเกี่ยวกับกลุ่มที่มุกตลกมุ่งเป้าไปยัง เช่น ในตะวันตกมุกตลกเกี่ยวกับผู้หญิงผมบลอนด์โง่ คนที่รู้สึกขำมักมีทัศนคติในเชิงดูถูกผู้หญิง ส่วนมุกตลกเกี่ยวกับคนอ้วน ถึงแม้โรควัยจะ เป็นเรื่องธรรมดามากขึ้นในสังคมปัจจุบัน แต่ทัศนคติต่อต้านไขมันก็ยังคงเป็นที่ยอมรับมากกว่าในหลาย ประเทศ ภาพลักษณ์ของคนอ้วนจึงเกี่ยวพันกับความเห็นว่าคนอ้วน เป็นพวกขี้เกียจ ไม่ฉลาด

การสื่อสารอารมณ์ขันที่สร้างจากการล้อเลียน สรรสร้างกายของผู้อื่นไม่ได้สร้างประโยชน์เชิงบวก แต่กลับ เป็นการละเมิดผู้อื่นซึ่งก่อให้เกิดผลลบต่อความรู้สึกและ สร้างความเจ็บปวดให้กับบุคคลได้ โลกปัจจุบันที่ก้าวหน้าไป ทุกวัน กระแสตื่นรู้เรื่องความเท่าเทียมกัน ความถูกต้องทางการเมือง (political correctness) หรือที่เรียกกันว่าพีซี ทำให้เกิดกระแสต่อต้านการใช้ภาษาในลักษณะที่ทำให้ผู้อื่น ตำ ต้อย การเรียกคนอื่นว่า อีดำ อีอ้วน หลายครั้งเป็นประเด็น ร้อนแรงในสังคม ยุคหนึ่งยาสีฟันดาร์กี้ ยังต้องเปลี่ยนชื่อ เป็น ดาร์ลี เพราะ เมื่อปี 2528 บริษัท คอลเกต-ปาล์มโอสลิป ซึ่งเป็นบริษัทสัญชาติอเมริกันมีความสนใจร่วมเข้ามาถือหุ้น ในบริษัท ฮอว์ลี แอนด์ เฮเซล กรู๊ป และการที่สหรัฐอเมริกา มีการรณรงค์เรื่องไม่แบ่งแยกสีผิวกัน ทางบริษัทจึงได้ปรับ ชื่อแบรนด์จากเดิม ดาร์กี้ เป็น ดาร์ลี รวมทั้งปรับโลโก้เดิมที่ เป็นผู้ชายผิวสี ให้ดูเป็นชายใจดีดูเป็นมิตรมากขึ้น ใน ปัจจุบัน ดังนั้น เรื่องพีซีนี้ ภาษาที่ใช้ในการสื่อสารมี ความสำคัญอย่างยิ่ง การเปลี่ยนคำที่ใช้มีผลให้เกิดการ เปลี่ยนแปลงค่านิยม การเลือกมุกตลกก็ต้องพัฒนาตามเวลา และการเล่นตลกโดยไม่ต้องทำร้ายใครไม่ใช่จุดจบของ นักแสดงตลกอย่างที่หลายคนคิด

การล้อเลียนผู้อื่นเป็นการทำร้ายกันด้วยคำพูด ใน มุมมองของคนที่ไม่สวย อ้วน ดำ ผอม การล้อเลียนทำให้ผู้ ถูกล้อมีปมด้อย ไม่มั่นใจในตัวเอง แต่การแสดงออกว่าไม่ ชอบ โกรธ หรือเสียใจ อาจถูกมองว่าคิดมาก ยิ่งถ้าคนล้อ เป็นผู้ใหญ่กว่าอาจจะถูกมองว่าก้าวร้าว การหยอกล้อ การแซว การแกล้งกันจึงถูกมองว่าเป็นส่วนหนึ่งของการ สื่อสารปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนใกล้ชิดกัน การล้อเลียนคนผิว คล้ำ เตี้ยเป็นตัวอย่างตลกปรากฏเป็นหลักฐานมาในวรรณคดีเรื่อง

สังข์ทองที่คนเกลียดและรังเกียจเงาะป่า ดูถูกดูหมิ่นว่าตำ ต้อย เทียบกับทกเขยที่รูปงาม การล้อเลียนรูปลักษณ์ผู้อื่น เพื่อสร้างความขบขันถูกผลิตซ้ำมาอย่างต่อเนื่องจนถึง ปัจจุบัน สื่อรายการโทรทัศน์ที่ใช้ความดำ ความเตี้ย เป็นมุก ที่ทำให้ผู้ชมหัวเราะได้อย่างง่าย ๆ แต่หากมองในมุมกลับกัน ในเมื่อเราต่างก็ยอมรับว่า “บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย” เสียงหัวเราะที่มาจากการลดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ก็ไม่ ควรเป็นวัฒนธรรมที่คนไทยในศตวรรษนี้ควรส่งต่อให้ ลูกหลาน

3. การคุกคาม (harassment)

ในหลายประเทศการพูดถึงร่างกายผู้อื่นในทางลบ การทำเรื่องตลกเกี่ยวกับสีผิว ความพิการทางกายภาพ เช่น การแสดงความคิดเห็นที่ไม่เหมาะสมเกี่ยวกับรูปร่างหน้าตา ของเพื่อนร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชาถือเป็นการคุกคาม ผู้อื่นด้วยวาจา จัดเป็นรูปแบบหนึ่งของการเลือกปฏิบัติในที่ ทำงาน ดังนั้น การสื่อสารอารมณ์ขันที่ล้อเลียนผู้อื่นในด้าน เพศ สรีระร่างกาย ชาติพันธุ์ จึงเข้าข่ายการเหยียดด้วย และ ในทางกฎหมายถือว่าการละเมิดหรือคุกคามทางวาจาซึ่ง มีกฎหมายคุ้มครอง ตัวอย่างเช่น การเล่าเรื่องตลกลามกในที่ ทำงานอาจเข้าข่ายเป็นการคุกคามทางเพศ ในสหรัฐอเมริกา ภายใต้บทบัญญัติมาตรา 703 ของหัวข้อที่ 7 แห่ง พระราชบัญญัติสิทธิพลเมืองปี 1964 ถ้าการแสดงออกทาง วาจาดังกล่าวไม่เป็นที่พึงประสงค์ของผู้ถูกรบกวน หรือมี ผลกระทบต่อบุคคล หรือสร้างสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสม ในที่ทำงาน (hostile, or offensive working environment) ในอังกฤษการล่วงละเมิดทางเพศเป็นการกระทำที่ผิด กฎหมาย ผู้หญิงและผู้ชายมีสิทธิ์ที่จะไม่ถูกคุกคามทางเพศ ในที่ทำงานภายใต้พระราชบัญญัติการเลือกปฏิบัติทางเพศ ค.ศ. 1975 (Sex Discrimination Act (SDA) 1975) ในศาล การจ้างงานยอมรับว่าการล่วงละเมิดทางเพศเป็นสิ่งที่ไม่พึง ประสงค์ทั้งทางร่างกายวาจาหรือทางวาจา ตามกฎหมาย อังกฤษการคุกคามทางเพศอาจรวมไปถึงความคิดเห็นหรือ ตลกทางเพศ (sexual comments or jokes) ทำนอง เดียวกันในเครือรัฐออสเตรเลีย การคุกคามทางเพศ ถูก กำหนดไว้ภายใต้มาตรา 28A ของพระราชบัญญัติการเลือก ปฏิบัติทางเพศของเครือจักรภพอังกฤษ ค.ศ. 1984 (The Commonwealth Sex Discrimination Act, 1984)

ในงานวิจัยของผู้เขียนเกี่ยวกับการส่งข้อความหรือ ภาพเรื่องเพศ (sexting) ของวัยรุ่นจังหวัดลำปาง (ปองปรารณ สุนทรเสถียร, 2559) พบว่าการส่งข้อความตลกลามกเรื่องเพศ เป็นรูปแบบการสื่อสารทางเพศในโลกออนไลน์ที่พบมาก ที่สุดในกลุ่มวัยรุ่น และไม่มีปฏิกิริยาตอบสนองเชิงต่อต้าน แต่อย่างไรก็ตาม ดังนั้น จึงสนับสนุนว่าสังคมไทยเห็นว่าการ ล้อเลียนผู้หญิงที่มีนัยทางเพศเป็นเรื่องธรรมดา มากกว่าจะ

มองว่าเป็นเรื่องของความรุนแรงทางเพศ แท้จริงแล้วการไม่ตระหนักถึงรูปแบบความรุนแรงที่ถูกมองว่าเป็นเรื่องเล็กน้อย อาจส่งผลร้ายตามมา เพราะความรุนแรงทางเพศมักพัฒนาจากระดับเบา ไม่ชัดเจนว่าเป็นการคุกคามแล้วทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ จากการคุกคามด้วยวาจาเป็นการคุกคามทางร่างกาย

กล่าวได้ว่า บางครั้งตัวเรื่องตลกกลามเองอาจไม่ผิดอะไร แต่การนำมาใช้อาจก่อให้เกิดผลต่อบุคคล เช่น ผู้ชายเล่าเรื่องตลกเรื่องเพศเพื่อทดสอบปฏิกิริยาของผู้ฟังที่เป็นหญิง หากเธอแสดงว่าเข้าใจด้วยอาจถูกมองว่าเป็นพวกเดียวกัน แต่ถ้าเธอกรอกตาทำหน้าที่ไม่พอใจก็จะถูกมองว่าเป็นศัตรู Rebecca Traister นักเขียนแนวสตรีนิยมกล่าวว่า ถ้ามีผู้ชายเล่าเรื่องตลกกลามในที่ประชุม การตอบสนองของผู้หญิงสามารถนำไปสู่ความเป็นมืออาชีพของเธอในที่ทำงานได้ ดังนั้น ตลกเรื่องเพศอาจเป็นเครื่องมือของผู้ชายในการสร้างบรรยากาศที่ไม่เป็นมิตรในสถานที่ทำงานเพื่อแสดงอำนาจเหนือผู้หญิงจึงจัดเป็นการคุกคามทางเพศอย่างหนึ่ง (Fessler, 2017)

ดังนั้น ในฐานะที่เราต่างมีบทบาทและความรับผิดชอบในฐานะเป็น “ผู้สื่อสาร” ในโลกปัจจุบัน พึงระลึกว่าการล้อเล่นบางครั้งก็เป็นเรื่องจริงจึงสำหรับใครบางคนเส้นแบ่งระหว่างความขำต่างกันไปในแต่ละบุคคล บางคนรับบางเรื่องได้ แต่บางคนรับบางเรื่องไม่ได้ เสรีภาพในการพูดต้องไม่นำไปสู่ความสัมพันธ์เชิงลบ สอดคล้องกับงานวิจัยของศรีสุรีย์ เอื้อจิระพงษ์พันธ์ (2541) ซึ่งได้เคยสรุปข้อพึงระมัดระวังในการใช้อารมณ์ขัน ไว้ดังนี้

- (1) พึงใช้อารมณ์ขันให้สัมพันธ์กันระหว่าง เนื้อหา เวลา และสัมพันธ์กับผู้สื่อสาร
- (2) พึงระลึกว่าในสถานการณ์เดียวกัน เรื่องที่บุคคลหนึ่งรู้สึกตลกขบขันอาจเป็นเรื่องเหลวไหลไร้สาระของบุคคลอีกคนหนึ่งก็ได้
- (3) ผู้บริหารไม่ควรนำการเยาะเย้ยล้อเสียดมาใช้สร้างอารมณ์ขัน เนื่องจากเป็นอารมณ์ขันเชิงลบ
- (4) การหัวเราะอาจทำให้เกิดผลเสียในกิจกรรมหรือสถานการณ์ที่ต้องใช้สมาธิและความจริงจัง
- (5) บุคคลพึงรู้จักให้เกียรติในการหยอกล้อผู้อื่น ควรหลีกเลี่ยงการนำความเดือดร้อนของผู้อื่นมาใช้สร้างอารมณ์ขัน

ส่วนการใช้การล้อเลียนหรือการใช้อารมณ์ขันเป็นเครื่องมือในการต่อต้าน ลดทอนความชอบธรรมของพลังอำนาจ เช่น การนำอารมณ์ขันใช้ล้อเลียนการเมืองในการประท้วงและสันติวิธี ก็เป็นอีกบทบาทหนึ่งของพลังแห่ง

อารมณ์ขันในเชิงบวก ซึ่งเป็นอีกมิติหนึ่งที่ต้องการการศึกษาและวิพากษ์วิจารณ์ในโอกาสต่อไป

สรุป

กล่าวโดยสรุป อารมณ์ขันมีผลทั้งด้านบวกและด้านลบ อารมณ์ขันด้านบวกใช้สร้างความสนุกสนาน ครื้นเครง ผ่อนคลายความตึงเครียด เป็นกลไกตอบโต้ผู้มีอำนาจแบบแอบแฝง แต่การใช้อารมณ์ขันด้านลบอาจส่งผลเป็นการทำลายสัมพันธภาพ สิ่งเร้าให้เกิดอารมณ์ขันคือเรื่องตลก ซึ่งเป็นผลผลิตทางวัฒนธรรมที่สะท้อนภาพในแต่ละสังคม

มุกตลกแบบไทย ๆ ที่พบมากในสังคม ได้แก่ การล้อเลียนเรื่องรูปร่างหน้าตา การใช้คำพูดส่อไปในทางหยาบโลน มุกตลกคาเฟ่แบบเจ็บตัว มุกตลกล้อเลียนคนอีสาน การใช้มุกตลกสร้างความขำขันของคนไทยสะท้อนบริบทสังคมในหลายมิติ ไม่ว่าจะเป็นสภาพทางสังคมที่ผู้คนต่างมีความเครียดและความเร่งรีบในการใช้ชีวิต ทำให้คนไทยหัวเราะกับเรื่องง่าย ๆ ไม่ต้องคิดมาก เช่น มุกตลกคาเฟ่แบบเจ็บตัว ตีหัวด้วยถาดแล้วมีเสียงดัง ส่วนมุกตลกหยาบโลน สองแง่สองง่าม ใช้ผู้หญิงเป็นวัตถุ (object) และเนื้อหา (content) ของความตลกขบขัน สะท้อนอคติทางเพศที่คงอยู่ในสังคมไทย นอกจากนั้น มุกตลกล้อเลียนคนอีสานก็สะท้อนการเหยียดชาติพันธุ์ และค่านิยมคนกรุงที่ยกตนข่มท่าน คิดว่าตนสูงส่งเหนือกว่าคนอื่น

หากพิจารณาการสื่อสารอารมณ์ขันโดยอาศัยมุมมองของหลักสากล ในกระแสรับรู้เรื่องความเท่าเทียมกันและจรรยาบรรณในการสื่อสาร การใช้มุกตลกที่ทำร้ายเหยียดหยาม กดทับผู้อื่น อาจมีผลระยะยาวต่อผู้ฟัง เป็นอุปสรรคต่อความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และอาจก่อความสมานฉันท์ระหว่างผู้ที่อยู่อาศัยภายในรัฐเดียวกัน หรือเป็นอุปสรรคต่อความสัมพันธ์ฉันมิตรและสันติภาพระหว่างชาติ

พลังอำนาจจากเสียงหัวเราะแฝงความคิด ความเชื่อ ความรุนแรงของสังคมไว้ การสร้างมารยาททางสังคมใหม่เกี่ยวกับการเล่นมุกตลกไม่ใช่การจำกัดเสรีภาพของการสื่อสารหากเป็นสิ่งที่พึงตระหนัก ครั้นหน้าหากจะปล่อยมุกตลกเพื่อเรียกเสียงหัวเราะออกไป สิ่งที่ควรพิจารณา คือ ผู้ฟังหัวเราะตามสัญชาตญาณเพราะขำจริง ๆ หัวเราะเพื่อสานสัมพันธ์ เพื่อให้การสนทนานั้นราบรื่น หัวเราะตามมารยาท หรือผู้ฟังรู้สึกแหย่ขำไม่ออก คงไม่มีใครปฏิเสธว่าบ่อยครั้งที่เพื่อนส่งมุกตลกมาในเครือข่ายสังคมออนไลน์ เราส่งสติ๊กเกอร์หัวเราะน้ำตาไหล LOL หรือพิมพ์ 5555555 เหมือนคีย์บอร์ดค้างกลับไป ทั้ง ๆ ที่ความจริงเราไม่รู้สึกล้อหรือตลกเลย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ, กระทรวงยุติธรรม. (ม.ป.ป.). *อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ*. กรุงเทพฯ : บริษัท สโตร์ครีเอทีฟเฮ้าส์ จำกัด.
- กระปุกดอทคอม. (2559). “ด่ายับ ข้าราชการหนุ่มแอบถ่ายเด็กปี่ม บอกเป็นของแปลก-สัตว์หายาก”. วันที่เข้าถึงข้อมูล 2 สิงหาคม 2559 แหล่งที่มา <https://highlight.kapook.com/view/140286>
- กล้า สมุทวณิช. (2559). “เรื่องลือที่ไม่ใช่เล่น”. วันที่เข้าถึงข้อมูล 18 เมษายน 2562 แหล่งที่มา https://www.matichon.co.th/columnists/news_184830
- เกษศิรินทร์ ศรีวราพิพัฒน์กุล. (2552). “อารมณณ์ขันยุคไฮเทค: กรณีศึกษารูปแบบการนำเสนอชุดกลไกใหม่ในเรื่องข่าวชั้นผ่านทางด้านเนื้อหาและการใช้ภาษาในเว็บไซต์”. วันที่เข้าถึงข้อมูล 8 ตุลาคม 2551 แหล่งที่มา www.human.ac.th/~thai/sompong/res_ketsirin1.doc.
- จุลศักดิ์ ออมรเวช. (2542). *วิธีคิดอารมณณ์ขัน*. กรุงเทพฯ : เยลโล่การพิมพ์.
- ชาลิตา อัญญาทิมา. (2560). *ตลกหญิง: การสื่อสารกับการต่อรองพื้นที่ตลกในสื่อโทรทัศน์ไทย*. วิทยานิพนธ์ หลักสูตรวารสารศาสตร์มหาบัณฑิต (สื่อสารมวลชน) คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ทรงศักดิ์ ปรางค์พัฒนากุล. (2532). *การศึกษาเปรียบเทียบคำอุปมาอุปไมยและและผลผูกเกี่ยวกับอีสาน*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- ปฐม ทรัพย์เจริญ. (2550). *การควบคุมทางสังคม: สังคมวิทยาและมานุษยวิทยาเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ประชาไท. (2551). “ชิตคอม “มุขแป้ก” มีเดียมอนิเตอร์ไม่ข้ามมุขเหยียดเพศ ภูมิลำเนา หน้าตา” วันที่เข้าถึงข้อมูล 30 มกราคม 2562 แหล่งที่มา <https://prachatai.com/journal/2008/03/16015>
- ปองปรารณ สุนทรเกสัช. (2553). “ความรุนแรงทางเพศต่อผู้หญิงที่สะท้อนในหนังสือการ์ตูนไทย” *เอกสารประกอบการประชุมทางวิชาการและการนำเสนอผลงานวิจัยประจำปี 2553* วันที่ 8 เมษายน 2553 ณ อาคารสัมมนา 1 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. 67-78.
- _____. (2559). “การส่งข้อความหรือภาพเรื่องเพศ : ผลกระทบต่อวัยรุ่นนัปล้างและนัยทางกฎหมาย”, *วารสารวิชาการวารสารวิทยาการจัดการสมัยใหม่*. 9(1): 121-137.
- _____. (2562). “อดีตทางชาติพันธุ์ที่มีต่อสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวในสังคมไทยที่ปรากฏในสื่อสังคมออนไลน์”. *นัปล้าง : มหาวิทยาลัยราชภัฏนัปล้าง*.
- ปิยบุตร แสงกนกกุล. (2562). “วิวาทะ “ปิยบุตร” โพสต์เรื่องคนอีสานถูกทำให้เชื่อว่าเป็นคนตลก เป็นแรงงาน ไม่มีความรู้”. วันที่เข้าถึงข้อมูล 22 เมษายน 2562 แหล่งที่มา <https://workpointnews.com/2019/02/20/วิวาทะ-ปิยบุตร-โพสต์-ผู้จัดการออนไลน์>.
- ผู้จัดการออนไลน์. (2559). “มุกตลกไทย...ที่ชาวโลกไม่ตลก! ปล่อยฮา “Please Stand Up” ใส่คนแคะ!”. วันที่เข้าถึงข้อมูล 30 มกราคม 2562 แหล่งที่มา <https://mgronline.com/live /detail/ 9590000034226>
- ภาวดี สายสุวรรณ. (2557). “ค่านิยมที่สะท้อนในมุกตลกในการ์ตูนช่องของไทย”. *ดำรงวิชาการ*. 9(2):135-163.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 7 รอบ 5 ธันวาคม 2554*. กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน.
- วัลลภ ปิยะมโนธรรม (2562). “9 ประโยชน์อารมณณ์ขัน ช่วยอายุยืน”. สืบค้นเมื่อวันที่ 23 มกราคม 2562 จาก <https://goodlifeupdate.com/healthy-body/health-education/ 63394.html>
- วรรณนิภา วงศ์ปัญญา. *มิติบริบทในการกระตุ้นอารมณณ์ขันในการแสดงตลกเดี่ยว*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์เพื่อการสื่อสาร ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์.
- ศรีสุรีย์ เอื้อจิระพงษ์พันธ์. (2541). อารมณณ์ขัน: เครื่องมือในการบริหารการพยาบาล. *รามาริบัติพยาบาลสาร*, 4(3), 311 - 317.
- สมเกียรติ ตั้งนโม. (2551). “เงื่อนไข 6 ประการของเรื่องตลก”. วันที่เข้าถึงข้อมูล 8 ตุลาคม 2551 แหล่งที่มา <http://www.midnightuniv.org/midnightuniv/newpage61.htm>
- สยาม เจริญอินทร์พรหม. (2553). *การเล่าเรื่อง อารมณณ์ขัน และบริบททางสังคมในภาพยนตร์ตลกไทยร่วมสมัย*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (สื่อสารมวลชน). มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

- สุรพล บัณฑิตเศรษฐี, (2539). “วัฒนธรรมตลกร่วมสมัย ตลกคาเฟ่กับตลกปัญญาชน มองปรากฏการณ์กระแจาก 6 ด้าน” วันที่เข้าถึงข้อมูล 24 ธันวาคม 2561 แหล่งที่มา https://www.silpa-mag.com/culture/article_24923
- หทัยวรรณ ไชยะกุล. (2539). *การสร้างมุกตลกในเรื่องข่าวชั้นของล้านนา*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาและวรรณกรรมล้านนา. บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เอื้อจิต วิโรจน์ไตรรัตน์. (2551). “มุขฮาซิดคอม” ข้า ๆ แบบสร้างอคติ.” วันที่เข้าถึงข้อมูล 30 มกราคม 2562 แหล่งที่มา <https://mgronline.com/qol/detail/9510000030024>

ภาษาอังกฤษ

- Beeman, W. (2000). Humor. *Journal of Linguistic Anthropology* 9(1-2), 103-106
- Chen, G., and Martin, R. A. (2007). A comparison of humor styles, coping humor, and mental health between Chinese and Canadian university students. *International Journal of Humor Research*. 20(3), 215–234.
- Chukwuka, U. (2019). *Sexual abuse and the health implications on women in Western Illinois University*. Thesis. Master of Science. Western Illinois University.
- Eagly, A. H., Ashmore, R. D., Makhijani, M. G., & Longo, L. C. (1991). What is beautiful is good, but...: A meta-analytic review of research on the physical attractiveness stereotype. *Psychological Bulletin*, 110(1), 109–128.
- Fessler, L. (2017). *The damning big-picture consequences of making crude jokes at work*. Retrieved December 28, 2017 from <https://qz.com/work/1167257/new-york-times-survey-shows-that-dirty-jokes-are-linked-to-sexual-harassment/>
- Gray, J.A. (2011). *The Role of Context in the Interpretation of Sexist Humor*. Thesis. Master of Arts in English. Western Carolina University.
- Greenberg, M. (1979). *Sexual Humor Appreciation and Its Relationship to Gender, Sex-Role Attitude and Sexist Humor Type*. Dissertation. PhD California School of Professional Psychology, Los Angeles.
- Martin, R., and Ford, T. (2018). *The Psychology of Humor: An Integrative pproach*. Burlington, MA: Elsevier Academic Press.
- Moore, T.E., Karen, G and Barbara, P. (1987). “Gender, attitudes towards women, and the appreciation of sexist humor”. *Sex Roles* 16(9/10): 521–531.
- Morreal, J. (1987). *The Philosophy of Laughter and Humor*. New York: State University of New York Press.
- Rhodes, G.; Simmons, L. and Peters, M. (2005). "Attractiveness and sexual behavior : Does attractiveness enhance mating success?". *Evolution and Human Behavior*. 26(2): 186–201.
- Ryan, K.M. and Kanjorski, J. (1998). “The enjoyment of sexist humor, rape attitudes, and relationship aggression in college students”. *Sex Roles*. 38(9/10): 743-756.
- Scarpetta, F. and Spagnolli, A. (2009). The interaction context of humor in stand-up comedy. *Language and Social Interaction* 42(3): 1-22.
- Soonthornpasuch, P. (2007). *Sexual harassment: perceptions, policies and laws in Thailand*. PhD Thesis. Women’s and Gender Studies. University of New South Wales.
- Taflinger, R.F. (1996). “Sitcom: What it is, How it works”. *A Theory of Comedy*. [Online]. Retrieved April 22, 2019. From <https://public.wsu.edu/~taflinge/theory.html>